

**Жирякова В. Г.**

студентка кафедри комп'ютерних технологій дизайну, Національний авіаційний університет

**Обуховська Е.В.**

аспірант і асистент кафедри комп'ютерних технологій дизайну, Національний авіаційний університет

## ТРАНСФОРМАТИВНІ ОБ'ЄКТИ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО ПРОСТОРУ ЛЮДИНИ

*Анотація.* Серед засобів оптимізації житлового простору людини, як один з основних, розглядаються трансформативні об'єкти у їх видовому різноманітті і багатій функціональності. Проводиться короткий огляд генезису і ознайомлення з їх сучасним розповсюдженням.

**Ключові слова:** трансформативні об'єкти, оптимізація житлового простору, багатофункціональні меблі, комфортний інтер'єр.

*Аннотация.* Жирякова В.Г., Обуховская Э.В. Трансформативные объекты как средство оптимизации жилого пространства человека. Среди средств оптимизации жилищного пространства человека, как один из основных, рассматриваются трансформативные объекты в их видовой разнообразности и богатой функциональности. Проводится короткий обзор генезиса и ознакомление с их современным распространением.

**Ключевые слова:** трансформативные объекты, оптимизация жилого пространства, многофункциональная мебель, комфортный интерьер.

*Annotation.* Zhyryakova V., Obukhovska E. The transforming objects as optimization facility of human's house space. The transforming objects in their aspectual variety and rich functionality are considered as one of main among the optimization facilities of human's house space. The short checkup of their genesis and familiarization of modern spreading are considered.

**Keywords:** the transforming objects, the optimization of human's house space, multifunctional furniture, comfort interior.

**Постановка проблеми.** Основна ціль наукової і проектної діяльності у сфері житлового простору полягає у створенні предметно-просторового середовища для забезпечення життєдіяльності суб'єкта – людини або групи людей (сім'ї). Урахування усього комплексу матеріально-просторових потреб сім'ї дозволяє засобами дизайну забезпечити нормальне протікання господарчо-побутової і культурної діяльності, необхідної для відновлення фізичного і духовного потенціалу членів родини. Оптимальність середовища життєдіяльності забезпечується задоволенням комплексу соціальних, функціональних, технологічних, естетичних потреб [1].

Інтер'єр квартири або житлового будинку не визначається певними чіткими нормами, а чинниками, тісно пов'язаними з людиною. Існують кардинальні способи оптимізації житлового простору, наприклад перепланування [4]. Але, в залежності від своєї площі та планування, кожне житлове приміщення має предметне оточення та місця, що потребують реалізації декількох функцій. На допомогу приходять різноманітні комфортні та економічні трансформативні об'єкти, що додають інтер'єру сучасності та є одним з засобів оптимізації житлового простору людини. Поєднання багатьох можливостей у меблях є дуже зручним та влучним. Сьогодні, під час зовнішньої нестабільності і стрімкого темпу сучасного життя власне житло є чи не єдиним місцем для розслаблення, а для цього меблі повинні бути максимально зручними і адаптуватися під потреби власника. Тому популярність трансформативних об'єктів зростає і є необхідність дослідити їх розвиток і видове різноманіття, як таких, що будуть актуальними на перспективу в житловому просторі людини.

**Аналіз останніх досліджень.** У сфері дослідження проектування гармонійного житлового простору людини, комплексного архітектурно-дизайнерського формування оптимального оточуючого людину предметно-просторового середовища останнім часом працювали такі вчені: А.В. Єфімов [3], Г.Б. Міневрін [4], Джуліус Панеро [5], В.Т. Шимко [8]. Питаннями організації домашнього інтер'єру і його предметного оточення займалися: Є.С. Агранович-Пономарева [1], В.П. Покатаєв [3], В.В. Прототипов [7] та ін. Серед видів сучасних меблів трансформативні об'єкти як засіб оптимізації житлового простору не розглядалися взагалі або досить поверхово. На сьогоднішній день під час динамічного та стрімкого розвитку суспільства та його потреб є необхідність розглянути трансформативні об'єкти, які внаслідок своєї універсальності і функціональності мають широкі перспективи розвитку.

**Завданням дослідження** є розглянути трансформативні об'єкти як один з видів оптимізації житлового простору людини, проаналізувати основні типи, види та функції меблів-трансформерів та чинники, що сприяють їх активному розповсюдженню. Дослідити усі позитивні властивості сучасних трансформативних об'єктів, що набувають все ширшого використання серед власників житла різноманітної площі.

Надійшла до редакції 01.04.2011

**Виклад матеріалу.** Історія трансформативних об'єктів нараховує десятки століть, протягом яких змінювалися цільові установки і пріоритети в розробці. Британські колонізатори возили з собою сундуки, що трансформувалися в комоди, а солдатів наполеонівської армії в походах супроводжували ящики, що перетворювалися в етажерки. Свій початок меблі-трансформери беруть в Німеччині, де вперше у ліжках для прислуги встановлювалися ящики для білизни. Потім англійці, оформлюючи свої невеликі будинки, конструювали комоди, які під час подорожей були чемоданами для речей, а дома перетворювалися в меблі.

В рамках традиційної побутової культури ХІХ століття проблема забезпечення побутового комфорту починає активно вирішуватися за допомогою використання трансформативних об'єктів. Замість гостьових кімнат використовуються резервні спальні місця у вигляді диванів, що трансформуються у ліжка, а також мають надбудови у вигляді полок і бокових тумбочок. Розповсюджуються ліжка у вигляді шаф, прислуга мала місце відпочинку у вигляді стола-ліжка. Також в цей час створюються меблі-контейнери, що представляють собою компактно упакований пристрій, що після легких змін виконує функції різних меблів. В 20-ті роки ХХ сторіччя росте зацікавленість до створення динамічних трансформативних об'єктів. У 1972 р. на виставці італійського дизайну в Нью-Йорку була представлена концепція меблів-контейнерів – мобільних пристроїв, що можуть бути розгорнуті у будь-якій точці житлового простору, а потім бути прибрані в спеціальні ніші, що передбачені в стінах чи шафах. Таким чином зникаючі меблі з'являються тільки за необхідності, потім уступають своє місце іншому необхідному предмету.

Багатофункціональні меблі виникають і поширюються з ціллю економії. Подальший їх розвиток був також обумовлений появою типового і обмеженого простору житла. Сучасні трансформативні об'єкти являють собою справжні досягнення інженерної і дизайнерської думки, мають ряд позитивних особливостей: зручність, практичність, компактний розмір, мобільність, виконання різноманітних функцій, оптимізація житлового середовища людини.

В сучасному світі, що так стрімко розвивається необхідно створювати економічні і універсальні інтер'єри житлових будівель, що мають достатню вільну площу і можуть виконувати одночасно кілька функцій. Це дуже важливо, так як місця у квартирі зазвичай господарям катастрофічно не вистачає. Тому при проектуванні житла враховуються функції, що будуть виконуватися всередині, ретельно продумуються всі функціональні зони, в залежності від діяльності людини і її способу життя. Оскільки всі люди різні, то і відношення до інтер'єру у кожного своє. Тому дизайнер повинен заздалегідь врахувати всі побажання замовника і створити інтер'єр, що буде найбільш оптимальним для конкретної особистості. Виконати грамотний проект означає створити інтер'єр з урахуванням постійних і змінних потреб людей, що

знаходяться в середовищі, а також з різноманітним використанням площі і корисного простору, в залежності від життєвої ситуації [8]. Функціональний простір – це живий простір, що «живе» життям людини і адаптується під його потреби і способи життя.

Незалежно від площі квартири, малогабаритна чи достатньо великих розмірів, вона повинна мати правильне функціональне зонування. Існує стандартний набір таких зон (вхідна, відпочинку, сну, кухні, столової, ванної кімнати, зберігання та ін.), які входять у будь-яке житло і можуть відрізнитися лише об'ємом. Зонування передбачає і суміщення зон, що дозволяє економити площу приміщень. Радикальний спосіб оптимізації житлового середовища – перепланування. Це дозволяє створити більш корисні зони об'єднавши приміщення квартири. Також у створенні оптимального простору існування людини допомагають різного роду мобільні перегородки, що за необхідності відокремлюють певні зони одна від одної, збільшуючи таким чином функціональність окремих приміщень. Ще одним рішенням оптимізації простору є створення подіумів. В них може вміщуватися ліжка, гардеробна, сходи подіумів можуть плавно переходити у тумби. Але найкращим і простим варіантом оптимізації житлового простору людини є багатофункціональні меблі, що являють собою трансформативні об'єкти і можуть змінювати інтер'єр постійно.

Меблі, що трансформуються займають особливе місце в інтер'єрі житла. Їх багатофункціональність дозволяє не тільки моделювати простір залежно від конкретної ситуації, але і вирішувати масу проблем по організації побуту [6]. В складеному вигляді ці меблі компактні і можуть використовуватися навіть у найменших квартирах, втім і володарі просторих будинків відносяться до них з великою симпатією.

Сьогодні різного роду трансформативні об'єкти переживають друге народження. По-перше, кількість людей збільшується, а місця для комфортного життя меншає. Потреби людей зростають, разом зі зростанням науково-технічного прогресу. Як ніколи стає необхідним розширення вільного простору в житлі, для відпочинку власників після динамічного, насиченого дня. Правильно організувати простір допомагають повністю універсальні трансформативні об'єкти. З їх допомогою можна розширити функції приміщення, збільшити об'єм простору. Вони допомагають створити більш психологічно сприятливе середовище, змінюючись і підстроюючись під настрої власника. Також при потребі мають можливість перетворити індивідуальний простір в колективний, житловий в робочий, створити студію, дещо більше ніж просто місце для проживання.

Досягнення сучасної дизайнерської думки з високотехнологічними матеріалами, що об'єднали в собі нинішні мебелі трансформери мало нагадують своїх попередників. Вони володіють рядом художніх особливостей і грають важливу роль в естетичному та психо-фізіологічному сприйнятті інтер'єру житла, але перш за все є практичними і функціональними, адже це

фундамент без якого неможливо побудувати зручного і гармонійного інтер'єру. Видова різноманітність трансформативних об'єктів вражає, що є чинником розповсюдження їх в сучасному світі з масою потреб.

До трансформативних об'єктів можна віднести модульні, розкладні, мобільні. Модульні об'єкти являють собою набір елементів, які складаються у багатьох конфігураціях. Розкладні, в складеному вигляді займають невеликий простір, в розкладеному – здатні виконувати ряд різноманітних функцій. Мобільні мають здатність з легкістю пересуватися по квартирі. Серед останніх дизайнерських розробок присутні об'єкти, що рухаються не тільки на колесах, але і на рельсових установках, при цьому створюючи різноманітні трансформації житла.

Деякі предмети вже давно відомі серед трансформерів. Це в першу чергу відноситься до дивану-ліжка, що має довгу історію, широке розповсюдження і найбільшу видову різноманітність. Існують також крісла-дивани. Це ідеальні меблі для вітальні і універсальне спальне місце. Найбільш розповсюджені дивани з механізмом «книжка», викатна софа, кутові дивани та ін. Спальне місце утворюється при необхідності, протягом усього іншого часу – додатковий вільний простір у квартирі. Останнім часом з'явилися дивани, які можуть бути розкладені практично у будь-якій площині, складаються з окремих модулів. Ергономічні форми у поєднанні з багатьма варіантами компоновки виробів дозволяють раціонально використовувати простір будь-яких приміщень, створюючи атмосферу комфорту та затишку (Рис. 1). Існують дивани, що можуть утворювати повноцінну зону відпочинку для кількох осіб, трансформуючись одночасно у спальне місце і стіл для прийняття їжі і роботи. Наприклад, форму софи трансформера можна змінювати в залежності від настрою: крісло, кушетка чи місце для дитячих ігор. Також диван може поєднувати у собі кардинально різні функції: комп'ютерний столик, стильний журнальний, при цьому маючи місце для зберігання речей (Рис. 2).

Серед меблів, що обов'язково присутні в будь-якій квартирі також є ліжка, зазвичай досить габаритних розмірів, що продиктовано антропометричними особливостями людського тіла. Ліжка-трансформери забезпечують комфортним відпочинком власників, повністю адаптуючись під індивідуальні потреби, при цьому займають мінімальний простір або і зовсім є непомітними в денний період. Видове різноманіття цього типу трансформативних об'єктів включає: відкидні, двох'ярусні та ліжка під стелею. Відкидні можна повністю сховати у спеціально призначеній шафі, ліжка під стелею рухається вертикально вздовж стіни за допомогою пульта управління, звільняючи додаткове місце в інтер'єрі. Двох'ярусні використовуються рідше, в основному у дитячих або для створення додаткового спального місця, але існують моделі таких ліжок, що перетворюються на дивани. Також ліжка-трансформери у складеному вигляді можуть використовуватися як полички або

столи. Звичайно, естетичний вигляд подібних меблів не уступає їх функціональності (Рис.3).

Серед найнеобхідніших предметів меблевого предметного оточення житлового інтер'єру є столи, що також займають значну площу кімнати. Головна особливість столів-трансформерів – це можливість змінювати висоту, ширину і довжину. Також, крім звичайних розсувних столів існує ряд цікавих рішень, наприклад, невеликий журнальний столик може перетворитися в повноцінний обідній стіл для родини і гостей. Більш незвичайним є перетворення картини в стіл (Рис.4).

Серед креативних столів-трансформерів виділяється об'єкт, який у складеному вигляді має форму кулі, що може стати одним з елементів декоративного оформлення житла, а у розкладеному комфортне, затишне місце для прийняття їжі та відпочинку (Рис.5). Існують і столи з робочою поверхнею для приготування їжі і місцем для розміщення вдвох і вчотирьох, що дуже корисно і практично, якщо місце обмежено (Рис.6). Завдяки сучасному дизайну ці трансформативні об'єкти можуть стати акцентом будь-якого інтер'єру або навіть набути статус іміджевих моделей.

На кухні людина проводить багато часу, предметне оснащення інтер'єру цього приміщення потребує підвищеної уваги. Стандартний набір меблів цього приміщення за своєю природою є досить громістким, багато з них не використовуються щодня, але займають дорогоцінне місце. Кухні-трансформери повністю переглядають структуру і організацію кулінарного простору, вони мають компактний розмір і вмщують всі необхідні елементи для приготування їжі і сервіровки. Головна перевага таких кухонь – функціональність, також важливий привабливий зовнішній вигляд. Вся техніка приховується, кухня набуває вигляду меблів жилого простору, займаючи мінімум місця. Цей вид трансформативних об'єктів поєднує високий стиль з технічною довершеністю. Виконані з суперсучасних матеріалів, ергономічні і функціональні, вони ідеально підходять для людини сьогодення (Рис.7).

Також кухню можна зробити більш просторою вмістивши все необхідне у декількох «кухонних гніздечках» – дерев'яних напівсферах, що включають місце для зберігання та робочу поверхню для приготування їжі (Рис.8).

Компактні кухонні меблі також можуть мати вигляд звичайної шафи, маючи при цьому у собі всі необхідні складові. Їх розміри розраховані до міліметра, задіяний кожний сантиметр доступної площі, можуть розмішуватися у будь-якому місці квартири за бажанням власника, обов'язково вписуються у будь-який інтер'єр, підкреслюючи при цьому індивідуальний стиль (Рис.9).

Дитячі меблі незавжди відрізняються від дорослих розмірами (хоча в ідеалі вони повинні відповідати віку дитини), однак вони мають характерний зовнішній вигляд. Необхідно врахувати, що дитяча кімната потребує змін як мінімум три рази протягом

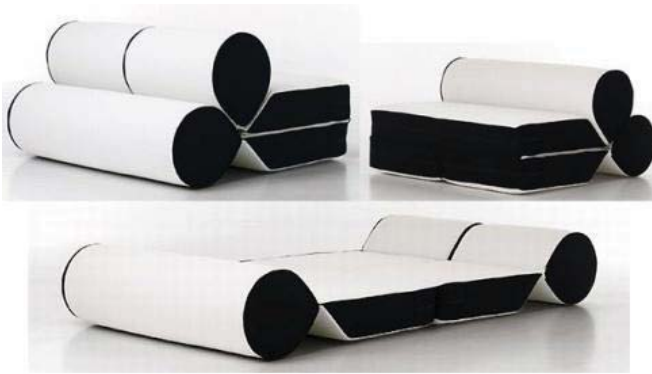


Рис.1. Софа-трансформер в геометричному стилі.  
Леонардо Перуджі



Рис.2. Диван-комп'ютерний столик.  
Брендон Аллен



Рис.3. Ліжко-поліця, фірма "Leo" та ліжко під стелею



Рис.5. Стіл Kure – Сфера.  
Fatih Can Sarioz

Рис.4. Картина-обідній  
стіл Фірма Ivydesign



Рис.6. Обідній стіл-трансформер з робочою поверхнею. Fatih Can Sarioz



Рис.7. Кухні-шафи, що займають мінімум простору



Рис.8. Компактна кухня-гніздечко, фірма Dime Kitchen



Рис.9. Кухня-шафа, фірма Contrast Concepts.



дорослішання дитини. Набори трансформативних меблів включають в себе не тільки окремі предмети, це багатофункціональні конструкції, що складаються з двохярусних ліжок, драбин, гірок, шаф, полицок і тумбочок. Ліжка для малюків змінюють свої розміри, у столів і стільців регулюється висота. За допомогою меблевих трансформерів дитина сама навчиться облаштовувати свій світ, тобто такі меблі можуть виконувати ще виховну і розвиваючу функцію, стануть цікавим місцем для ігор.

**Висновки.** В сучасному світі, що стрімко розвивається, серед основних функцій житла на перший план виходить надання кожному члену сім'ї відчуття спокою і безпеки, захисту його у фізичному і психологічному аспектах. Функціональність житлового інтер'єру забезпечується врахуванням життєвих і соціальних установок і програмою діяльності усіх членів родини, антропометричними особливостями і ергономічними закономірностями їх діяльності у будинку. Трансформативні об'єкти є одним з засобів створення такого оптимального середовища для існування людини, оскільки вони мають можливість підстроюватися під особливості кожного, хто проживає у квартирі. Розглянувши усі позитивні особливості багатофункціональних меблів, приходимо висновку, що саме цей вид предметного облаштування житла буде активно розвиватися і розповсюджуватися найближчим часом.

Зі зростанням науково технічного прогресу, збільшенням кількості людей і зростанням їх потреб, але зменшенням простору для комфортного проживання, складнішим стає створення середовища гармонійного існування. Врахування індивідуальних потреб кожного члена родини та суспільства на обмеженій площі можна здійснити за допомогою багатофункціонального предметного оточення квартири. Сучасні, багатофункціональні, трансформативні меблі зручні і практичні, дозволяють не переважувати просторі кімнати зайвими предметами, залишаючи місце світлу і повітрю, тобто допомагають економно використовувати простір інтер'єру. Такі універсальні меблі є незамінними на невеликих площах проживання, але і у великих будинках допомагають створити оптимальне житлове середовище.

**Подальший напрямок досліджень.**

Розглянувши трансформативні об'єкти як один з засобів оптимізації житлового простору людини надалі планується дослідити використання таких меблів у громадських закладах різного призначення, їх фізичні, психологічні, соціальні, функціональні та естетичні чинники покращення колективного середовища існування людей.

**Література:**

1. Агранович-Пономарева Е. С., Аладова Н. И. Интерьер и предметный дизайн жилых зданий. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. – 384 с.
2. Банников Е. А. Встроенная и сборная мебель. – Минск: Современная школа, 2009. – 288 ст.
3. Ефимов А. В. Дизайн архитектурной среды. – М.: Архитектура-С, 2004. – 504 с.
4. Миневрин Г. Б. Основы проектирования оборудования для жилых и общественных зданий. Учебное пособие. – М.: Архитектура-С, 2004. – 112 с.
5. Панеро Джулиус, Зелник Мартин. Основы эргономики. Человек, пространство, интерьер. – М.: АСТ, Астрель, 2006. – 320 с.
6. Покатаев В. П. Интерьер и оборудование квартиры. Учебное пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 416 с.
7. Прототипов В. В. Дизайн интерьера. Теория и практика организации домашнего интерьера. – М.: МарТ, 2004. – 128 с.
8. Шимко В. Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Основы теории. – М.: Архитектура-С, 2004. – 296 с.
9. Шимко В. Т. Основы дизайна и средовое проектирование. Учебное пособие. – М.: Архитектура-С, 2005. – 160 с.